

után a délutáni előadások sorát *Mezey Barna* nyitotta meg, aki beszédében a professzor jogi felsőoktatással, és a magyar egyetemek történetével kapcsolatos munkásságát méltatta, nem mulasztva el néhány, Csizmadiával kapcsolatos személyes jellegű emléket is felidézni, különös tekintettel a Kovács Kálmán iskola és Csizmadia Andor tanítványainak kapcsolatrendszerére.

Stipta István Csizmadiáról, az önkormányzatok jogtörténetének kutatójáról emlékezett meg, utolsó felszólalóként *Béli Gábor* a professzor és a tradicionális magyar jogtörténet kapcsolatáról beszélt, a prédiális nemesi státusz Árpád-kori kialakulásával kapcsolatban Csizmadia ezirányú kutatási eredményeihez néhány kiegészítő megjegyzést fűzve.

A találkozó fő megállapításait *Kajtár István* zárszava foglalta össze, majd bemutatta a találkozó tiszteletére a Jogtörténeli Tanszék gondozásában megjelent *Jogtörténeli Tanulmányok* című sorozat nyolcadik, Csizmadia Andor emléke előtt tisztelgő kötetét.

Örömét fejezte ki, hogy a kötetben 6 egyetem 8 karának 11 tanszéke, 30 szerző képviselteti magát

(a legújabb generációkból 6 fő, de megtisztelte a kötetet 8 professzor is). A tanulmányok a jogtörténet 11 ágát (alkotmányjog, magánjog, büntetőjog, perjog, munkajog, kereskedelmi jog, egyházjog, szociális jog, jogpolitika, tudománytörténet és szimbolika) fogják át, ezekből 15 foglalkozik a modern korral, 3 középkori, ismét 3 tanulmány újkori témát vizsgál, 9 pedig időben átfogó jellegű. Külön figyelemre méltó, hogy e kötet nyújtja Csizmadia Andor szakmai munkásságának eddigi legátfogóbb, 1936–2003 között megjelent munkáit tartalmazó bibliográfiáját. A *Jogtörténeli Tanulmányok* nyolcadik kötetének végén megtalálható a korábbi számok tartalma is.

Szalayné Sándor Erzsébet az előszóban tett megállapítása szerint „A VIII. kötet mintegy 30 tanulmányával ismét keresztmetszete a magyar jogtörténetnek minden nemzedéke széles körű érdeklődésének, és tudományos tevékenységüket is reprezentálja. Tanulmányozása hasznos időöltés minden érdeklődőnek, méltó Csizmadia Andor professzor szakami hírnevéhez”.

Juhász Botond

Február közepén két ifjú és reményteljes miskolci jogtörténész kolléga PhD-értekezésének nyilvános vitája zajlott le. Tekintettel arra, hogy mindkét értekezés magánjog történeli témát ölelt fel a munkahelyi vitát szervező Jogtörténeli és Jogelméleti Intézet – még tavaly júniusban – egy napra tűzte ki azok időpontját, s a doktori iskola tanácsa is hasonlóan tett a nyilvános vita kapcsán. Már a munkahelyi vitán is megmutatkozott a szakma érdeklődése és elismerése, a megjelent 40–50 fős hallgatóság között – a szervező Miskolci Egyetemen túl – jelen voltak a Szegedi Tudományegyetem, az Eötvös Lóránd Tudományegyetem, a Debreceni Egyetem, és a Pázmány Péter Katolikus Egyetem témában érintett tanszékeinek vezetői, a Pécsi Tudományegyetem érintett tanszékvezetője pedig levélben fejtette ki álláspontját. Nem titkolt tény, hogy az igazi jelentősége ennek a vitának van, hiszen itt lehet a jelöltet tanácsokkal ellátni. A nyilvános vitán már csak a bíráló bizottság tagjainak van szerepe, a megjelentek inkább csak szemlélői az eseményeknek. A munkahelyi vitán sok javaslat hangzott el, s a dolgozatok végleges változatának átlapozásakor megállapíthatjuk, hogy azokat nagyrészt mindkét disszertáns megfogadta. A műhelyvita és a nyilvános védés között eltelt nyolc hónap nem zajlott munka nélkül.

Dr. Babják Ildikó „*Árucseré ügyletek a germán népek szokásjogában*” című értekezésében – hivatalos bírálók *Dr. Jakab Éva* egyetemi tanár és *Dr. Zlinszky János* egyetemi tanár – kitartó munkával a kora középkor összes germán népcsoportjának (vizi-gótok, keleti gótok, burgundok, frankok, longobár-

Jogtörténeli disszertációk Miskolcon

Beszámoló *Dr. Babják Ildikó* és *Dr. Takács Tibor (PhD)* értekezéseinek nyilvános vitájáról

Miskolc, 2006. február 15.

dok, bajorok, alamannok, angolszászok stb.) a címben említett ügyleti típusát megvizsgálta. Nem hagykozott azonban ezek egyszerű ismertetésére. A forráselemzés mellett az értekezés jelentős összehasonlító jogi fejtegetéseket tartalmaz, de nem csak az egyes germán népek szokásjogi gyűjteményeinek árucseréjogi rendelkezéseit veti egybe, hanem a germánok joggyakorlatában tapasztalt római jogi elveket is felvázolja. Külön ki kell emelni, hogy a szerkunder irodalom mellett a disszertáns az eredeti latin nyelvű forrásokból az összes jelentősebb szokásjogi gyűjteményt, illetőleg formulagyűjteményt megvizsgálta. Ezek kapcsán rávilágított arra, hogy a szokásjogi gyűjtemények statikus állapota mellett a formulagyűjtemények biztosították a jogrendszer dinamizmusát, ezek ugyanis minden szerződéstípusra más-más iratmintát tartalmaztak. A szerző végső konklúzióként megállapította: „A germán okirat-készítési szokások feltárásával az értekezés bebizonyította, hogy a jogi kultúra szempontjából nem tátongott sza-

kadék az ókori Róma és az érett középkor keresztény Európája között”

Dr. Jakab Éva (tanszékvezető egyetemi tanár, Szegedi Tudományegyetem) opponensi véleményében megállapította, hogy Babják Ildikó értekezése a hazai szakirodalomban kevésbé kimunkált témát dolgozott fel. A gazdag forrásanyagból a szerző jól állította össze az árucserre vonatkozó szabályokat, s azokat interdiszciplináris ígérennyel elemezte. Külön pozitívumként említette a korabeli okirati gyakorlat dokumentumainak kiterjedt feldolgozását. A dolgozat részletes elemzése után örömmel nyugtázta, hogy a munkahelyi vitán tett javaslatait a disszertáns beledolgozta értekezésébe, így a megmaradt néhány kritikai megjegyzés már nem csorbítja a szerző szorgalmas munkájának értékét. Megítélése szerint a disszertáció megfelel a doktori (PhD) értekezésekkel szemben támasztott formai és tartalmi követelményeknek, ezért javasolta a doktori fokozat odaítélését.

Dr. Zlinszky János (nyugalmazott tanszékvezető egyetemi tanár, Pázmány Péter Katolikus Egyetem) opponensi véleményében kiemelte, hogy a dolgozat önálló, alapos, kiterjedt forráskutatáson alapuló munka. Nem csak a hazai egyetemes jogtörténet, hanem a nemzetközi újabb irodalom szempontjából is ritka és bátor vállalkozás, hiszen kevésbé ismert és szerteágazó forrásanyagot dolgoz fel. A disszertáció részletes elemzése során több, a későbbi publikálás során hasznosítható tanácsot adott, majd végezetül megállapította, hogy a munka igazolja a jelölt önálló kutatási készségét, tudományos képességeit, s a ritkán választott nehéz téma feldolgozásában elért eredmények alapján feltétlenül javasolta a doktori (PhD) fokozat odaítélését.

Dr. Takács Tibor „*A francia magánjog fejlődésének története (Code Civil és előzményei)*” című értekezésében – hivatalos bírálók: *Dr. Homoki Nagy Mária* egyetemi tanár és *Dr. Kecskés László* egyetemi tanár – Európa legismertebb polgári törvénykönyvének szálait egészen a középkorig visszavezette. A kodifikáció egyik lényeges célja a jogegység megteremtése, a középkori jogot azonban az erősen széttagolt szokásjog jellemezte. Ennek hátrányait azonban már akkor felismerték, s megjelentek a jogegység megteremtésére irányuló törekvések. A szerző lényegében ennek a folyamatnak az elindulását tekinti a kodifikáció legkorábbi előzményének. A széttagolt középkori francia magánjog rövid bemutatása után sorra veszi azokat az elemeket (szokásjogi gyűjtemények, királyi jogalkotás, jogi oktatás, jogtudomány), amelyek már a középkorban, illetőleg a koraujkorban a jogrendszer egységesítésének irányába hatottak. A jelentős határvonalat nyilvánvalóan a forradalom által megindított polgári átalakulás jelentette, amely előtérbe helyezte a magánjogi kódex elkészítését. A

politika hullámcapásai között azonban a kodifikáció folyamatosan zátonyra futott. Ezt követően az értekezés egyik legérdekesebb részét képezi I. Napóleon színre lépése, s a kódex megszületésére gyakorolt hatása. A szerző nagyon jól érezteti az olvasóval azt a kettősséget, amit Napóleon megtestesített. Kevés jogi érzéke ellenére apró részleteiben is beleszólt a törvény előkészítési folyamatába, ami több esetben káros volt. Ugyanakkor a kodifikáció fontosságát átérzve az ahhoz nyújtott politikai támogatás lehetővé tette, hogy Franciaországnak néhány év alatt elkészüljön a magánjogi törvénykönyve, míg más államokban ez akár egy évszázados vajúdat is igényelt. Így talán nem véletlen, hogy a disszertáns az alábbi, Bonaparte Napóleontól származó idézetet választotta munkájának mottójául: „Dicsőségem nem negyven győzelmemben van, Waterloo eltörli oly sok győzelmem emlékét. Magánjogi törvénykönyvem azonban semmi sem törli el, örökké élni fog.”

Dr. Homoki Nagy Mária (tanszékvezető egyetemi tanár, Szegedi Tudományegyetem) opponensi véleményében hangsúlyozta, hogy hiánypótló munkáról van szó, mert a francia magánjog fejlődéséről ilyen átfogó munka magyar nyelven még nem született. A más országok jogrendszerét kutatók helyzete mindig nehezebb, hiszen a saját nemzeti jogrendszerét mindenki jobban ismeri és abban jobban eligazodik. A disszertációból megállapítható, hogy a jelölt jól kezeli a francia nyelvet, így megfelelő alappal fogott bele kutatásaiba. Végezetül megállapította, hogy a vitára tűzött munka megfelel a PhD-értekezésekkel szemben támasztott követelményeknek, így javasolta a doktori fokozat odaítélését.

Dr. Kecskés László (tanszékvezető egyetemi tanár, Pécsi Tudományegyetem) opponensi véleményében kiemelte, hogy saját kutatási területe részben átfedi a Takács Tibor által elemzett témákat, így munkásságát már évek óta nyomon követi, s egyes műveihez a disszertáns korábbi tanulmányait forrásként is felhasználta. Ennek alapján megállapította, hogy a hazai szakirodalomban a munka újdonságot jelent. A dolgozat részenkénti elemzése után opponensi véleményében megállapította, hogy az a PhD-értekezésekkel szemben támasztott követelményeknek mindenben megfelel, ezért javasolta a doktori fokozat odaítélését.

A bíráló bizottság 95, illetőleg 100%-os eredménnyel mindkét jelöltnek javasolta a doktori fokozat odaítélését, amelyet az Egyetem Doktori Tanácsa azóta meg is tett. A sikerhez a kollégák nevében is gratulálok. Végezetül ne feledkezzünk meg *Dr. Szabó Béla* egyetemi tanárról, illetőleg *Dr. Stipta István* egyetemi tanárról, akik a két disszertáns tudományos vezetői voltak, s jelentős munkát vállaltak a szép eredmény elérésében.

Szabó István